

СУЧАСНИЙ СТАН ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ЦИФРОВОГО ПІДПИСУ

Харун В.Р

ІФНТУНГ, 76019, Україна, м.Івано-Франківськ, вул.Карпатська, 15

Анотація. У перші місяці повномасштабного вторгнення Росії в Україну, доходи багатьох підприємств впали практично до “нуля”, проте бізнес вистояв та за наступні 15 місяців в Україні з’явилося 41000 нових компаній і 318000 ФОПів. Як для фізичних так і для юридичних осіб використання електронного документообігу в умовах війни - це найбільш зручний та сучасний формат спілкування з контролюючими органами. З 1 січня 2022р. використання РРО та ПРРО стало обов’язковим - це призвело до різкого зростання кількості сформованих сертифікатів електронного підпису і, не зважаючи на воєнний стан на території України, можна спрогнозувати подальше збільшення їх кількості, а отже, і подальший розвиток ЕДО.

Ключові слова: електронний підпис, електронний документообіг, фізична особа-підприємець, кваліфіковані сертифікати електронного підпису.

Вступ

Незважаючи на величезне бажання Росії знищити нас як фізично так і економічно український бізнес показує чудові показники своєї економічної активності. Так згідно з дослідженням автора [1], перед початком повномасштабного вторгнення Росії, в Україні працювало приблизно 180000 середніх компаній (дохід 10-50 млн. EUR) і понад 350000 малих (дохід до 10 млн. EUR) 86% з яких складав мікробізнес з доходом до 2 млн. EUR. Разом вони давали роботу 5 млн. українцям, а також працювало майже 2 млн. фізичних осіб-підприємців (ФОП).

І хоча в перші місяці вторгнення Росії в Україну доходи багатьох підприємств впали практично до “нуля” [2], проте бізнес вистояв, та за наступні 15 місяців в Україні з’явилося 41000 нових компаній і 318000 ФОПів. Розподіл за видами діяльності фізичних осіб-підприємців, на липень 2023р. показаний на діаграмі рис.1. Більшість з них займались гуртовою та роздрібною торгівлею (42,5%), інформаційною та телекомунікаційною діяльністю (14,7%).

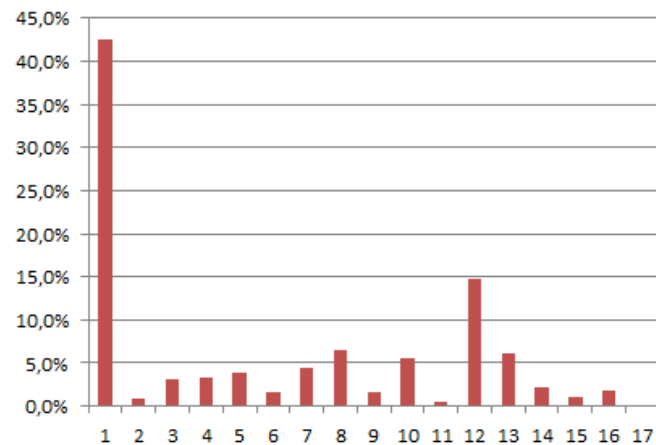

Рисунок 1 – Розподіл у % ФОПів по видах діяльності

На рис.1 цифри позначені на осі абсцис відповідають наступним видам діяльності: 1 – гуртова та роздрібна торгівля (42,5%); 2 – мистецтво, спорт, розваги та відпочинок (0,9%); 3 – інші види діяльності (3,1%); 4 – операції з нерухомим майном (3,3%); 5 – організація харчування (3,9%); 6 – охорона здоров'я та надання соцдопомоги (1,6%); 7 – переробна промисловість (4,5%); 8 – професійна, наукова та техдіяльність (6,5%); 9 – сільське, лісове та рибне господарство (1,6%); 10 – транспорт, складське господарство (5,6%); 11 – фінансова і страхова діяльність (0,4%); 12 – інформація та телекомунікації (14,7%); 13 – інші види послуг (8%); 14 – адміністративне та допоміжне обслуговування (2,1%); 15 – будівництво (1,1%); 16 – водопостачання, каналізація, поводження з відходами (0,2%).

Як для фізичних так і для юридичних осіб використання електронного документообігу в умовах війни - це найбільш зручний та сучасний формат спілкування з контролюючими органами. Податковим кодексом України передбачено подання звітності в електронному вигляді, яке є можливим за умови отримання електронного цифрового підпису в акредитованих центрах сертифікації ключів та укладення договору з органом державної податкової служби за місцем реєстрації договору про визнання електронних документів. Метою дослідження є здійснення аналізу розвитку та сфер застосування електронного цифрового підпису, без якого неможливий електронний документообіг (ЕДО) для фізичних осіб-підприємців.

Основний матеріал.

Під час створення електронних документів використовується електронний підпис – це зашифровані електронні данні, додані підписником до електронних документів. Він застосовується для підтвердження автентичності та недоторканості цих даних. Початково правовий статус електронного підпису було визначено Законом України «Про електронний цифровий підпис» від 22 травня 2003 р. № 852–IV. Проте цей закон втратив чинність від 07.11.2018р. на підставі Закону №2155-VIII [3], який є діючим на даний час.

Найбільшими надавачами електронних довірчих послуг є: Державне підприємство “ДІЯ”, Акціонерне товариство комерційний банк “Приватбанк”, Державна податкова служба України, Товариство з обмеженою відповідальністю "Центр сертифікації ключів "Україна", Акціонерне товариство “Державний ощадний банк України”. На рис.2 приведено діаграму порівняння кількості сформованих кваліфікованих сертифікатів електронного підпису за звітні періоди 2019-2023р. [4].

Рисунок 2 – Кількість (млн) сформованих кваліфікованих сертифікатів електронного підпису у п'ятірки найбільших надавачів електронних довірчих послуг.

Закон України “Про електронні документи та електронний документообіг” був прийнятий ще від 22 травня 2003 р. № 851–IV і на даний час є чинним з відповідними змінами [5]. Проте, як видно з діаграми рис.2, кількість сформованих кваліфікованих сертифікатів електронного

підпису аж до 2019 була незначною, а в 2020р навіть відбувся їх спад, що можна обґрунтувати впливом пандемії коронавірусу COVID-19, і почала зростати починаючи з 2021р. Переважно ці підписи були сформовані юридичними особами, ФОПи ж практично не використовували електронні підписи. З 1 січня 2022р. набрав чинності Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» [6]. Відповідно до нього, реєстратори розрахункових операцій (РРО) або програмовані реєстратори розрахункових операцій (ПРРО) повинні застосовувати всі платники єдиного податку підприємців другої, третьої та четвертої груп, які проводять розрахункові операції.

Висновки

Починаючи з 2021р для звітності підприємці активно почали використовувати електронні кабінети на сайті Державної податкової служби України, для користування якими необхідно застосовувати електронний підпис.

Оскільки з 1 січня 2022р. використання РРО та ПРРО стало обов'язковим, це призвело до різкого зростання кількості сформованих сертифікатів електронного підпису і, не зважаючи на воєнний стан на території України, можна спрогнозувати подальше збільшення їх кількості, а отже і подальший розвиток ЕДО.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борис Давиденко. Скільки ФОПів, малих та середніх компаній в Україні і як вони впливають на економіку. Шість графіків про МСБ. URL: <https://forbes.ua/business/skilki-fopiv-malikh-ta-serednikh-kompaniy-v-ukraini-i-yak-voni-vplivayut-na-ekonomiku-shist-grafikov-pro-msb-24072023-14882> (дата звернення 16.03.2024)
2. Інформація про YouControl. URL: <https://forbes.ua/profile/youcontrol-899>. (дата звернення 16.03.2024).
3. Закон України “Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги” від 05.10.2017 №2155-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення 17.03.2024)
4. Оцінка стану розвитку сфери електронних довірчих послуг URL: <https://czo.gov.ua/development/> (дата звернення 17.03.2024).
5. ЗАКОН УКРАЇНИ. Про електронні документи та електронний документообіг. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/t030851?an=936792> (дата звернення 17.03.2024).

6.ЗАКОН УКРАЇНИ. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 21.03.2024).

CURRENT STATE OF USE OF ELECTRONIC DIGITAL SIGNATURE

Kharun V.

Abstract. *During the first months of Russia's full-scale invasion of Ukraine, the incomes of many enterprises plummeted practically to zero. However, businesses endured, and over the following 15 months, Ukraine saw the emergence of 41,000 new companies and 318,000 individual entrepreneurs. For individuals and legal entities, the use of electronic document workflow in war conditions has become the most convenient and modern format of communication with regulatory authorities. Since January 1, 2022, using fiscal cash registers (FCR) and programmed fiscal cash registers (PFCR) has become mandatory, leading to a sharp increase in the number of issued electronic signature certificates. Despite the state of war in Ukraine, further growth in their number can be anticipated, thus contributing to the further development of electronic document workflow.*

Keywords: *electronic signature, electronic document workflow, individual entrepreneur, qualified electronic signature certificates.*

REFERENCE

1. Borys Davydenko. Skil'ky FOPiv, malykh ta serednikh kompanij v Ukraini i iak vony vplyvaiut' na ekonomiku. Shist' hrafikiv pro MSB. URL: <https://forbes.ua/business/skilki-fopiv-malikh-ta-serednikh-kompanij-v-ukraini-i-yak-voni-vplivayut-na-ekonomiku-shist-grafikiv-pro-msb-24072023-14882> (data zvernennia 16.03.2024).
2. Informatsiia pro YouControl. URL: <https://forbes.ua/profile/youcontrol-899> (data zvernennia 16.03.2024).
3. Zakon Ukrainy "Pro elektronnu identyfikatsiiu ta elektronni dovirchi posluhy" vid 05.10.2017 №2155-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (data zvernennia 17.03.2024).
4. Otsinka stanu rozvytku sfery elektronnykh dovirchych posluh URL: <https://czo.gov.ua/development/> (data zvernennia 17.03.2024).
5. ZAKON UKRAYNY. Pro elektronni dokumenty ta elektronnyj dokumentoobih. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/t030851?an=936792> (data zvernennia 17.03.2024).
6. ZAKON UKRAYNY. Pro zastosuvannia reiestratoriv rozrakhunkovykh operatsij u sferi torhivli, hromads'koho kharchuvannia ta posluh URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia 21.03.2024).